

तत्रत्यानां मेरुस्थानाम् सव्येनेति नक्षत्राभिमुखतया स्वगत्या मेरुवामतः कुर्वन्नपि प्रदक्षिणावर्तप्रवहाख्यवायुभ्राम्यमाणज्योतिश्चक्रवशात्प्रत्यहं दक्षिणतः करोति अतश्चक्रगतिवशादतिदूरतो भूसंलग्नस्येव दर्शनमुदयः आकाशमाहूढस्येव दर्शनमध्याह्नः भूमिप्रविष्टस्येव दर्शनमस्तमयः ततोऽतीव दूरगमने निशीथ इति समुद्रतीरस्थदृष्ट्या च अद्भ्यो वा एष प्रातरुदेत्यपः सायं प्रविशतीति श्रुतिव्यवहारो न वस्तुतः तदुक्तं वैष्णवे उदयास्तमये चैव सर्वकालं तु समुखे दिशा स्वशेषा सुतथा मैत्रेयविदिशा सुच यैर्यत्र दृश्यते भास्वानुसतेषामुदयः स्मृतः तिरोभावं च यत्रैतितत्रैवास्तमनं रवेः नैवास्तमनमर्कस्य नोदयः सर्वदा स्मृतः उदयास्तमनाख्यं हि दर्शनादर्शनं रवेः शक्रादीनां पुरेतिष्ठनस्पृशत्येष पुरत्रयम् विकर्णौ द्वौ विकर्णस्थस्त्री नृकोणान् द्वे पुरे त

तत्रत्यानां दिवसमध्यं गत एव सदादित्यस्तपतिसव्येना चलंदक्षिणेन करोति ॥ ८ ॥ यत्रोदेति तस्य हसमानसूत्रनिपाते निम्लोचति यत्र कचन स्पंदेनाभितपति तस्य हैष समानसूत्रनिपाते प्रस्वापयति तत्र गतं न पश्यंति ये तं समनुपश्येरन् ॥ ९ ॥ यदा चैंद्रयाः पुर्याः प्रचलते पंचदशघटिकाभिर्याम्यां सपादकोटिद्वयं योजनानां सार्द्धद्वादशलक्षाणि साधिकानि चोपयाति ॥ १० ॥ एवं ततो वारुणीं सौम्यामैंद्रिं च पुनस्तथाऽन्ये च ग्रहाः सोमादयो नक्षत्रैः सह ज्योतिश्चक्रे मसभ्युद्यंतिसहवानिम्लोचंति ॥ ११ ॥ एवं मुहूर्तेन चतुस्त्रिंशल्लक्षयोजनान्यष्टशताधिकानि सौरोरथस्त्रयीमयोऽसौ च तसृषु परिवर्तते पुरीषु ॥ १२ ॥

येति अतएव तत्रैवोक्तम् तस्माद्विश्वेत्तरस्यां वैदिवारात्रिः सदैव हि सर्वेषां द्वीपवर्षाणां मेरोरुत्तरतः स्थित इति यतो यत्र यः पश्यति सैव तस्य प्राची तस्य च वामतो मेरुस्तिष्ठतीति ॥ ८ ॥ यथोक्तमुदयास्तमनाद्यनियमं दर्शयति यत्रोदेतीत्यादिना स्पंदेन स्वेदोद्गमेन प्रस्वापयति निशीथं करोति ये तं समनुपश्येरन् प्रस्वापसमानसूत्रस्थाः ॥ ९ ॥ साधिकानि पंचविंशतिसहस्राधिकानि ॥ १० ॥ सहवासहैव यद्यपि वस्तुतः सूर्यस्यापि नक्षत्रैः सहैवोदयास्तमयौ तथाऽपि तत्साहित्यादर्शनात् सोमादीनामेव तत्साहित्यमुक्तम् ॥ ११ ॥ त्रयीमय इत्याद्युपासनाऽर्थम् ॥ १२ ॥